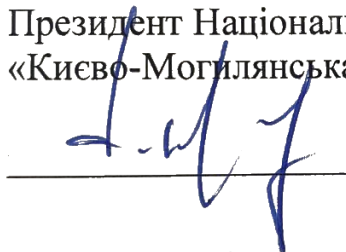

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Приймальної комісії
Президент Національного університету
«Києво-Могилянська академія»

«28» червня 2024 р.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

**для здобуття ступеня доктор філософії
за спеціальністю 052 «Політологія»**
(галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»;
освітньо-наукова програма: «Політологія»)

Схвалено
Вченою радою
факультету соціальних наук і соціальних технологій
(протокол № 5 від «28» червня 2024 р.)

Київ – 2024

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ для здобуття ступеня доктор філософії за спеціальністю 052 «Політологія» (галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»; освітньо-наукова програма: «Політологія»)

---

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Складання вступного іспиту з фаху передбачено Правилами прийому до Національного університету «Києво-Могилянська академія» в 2024 р. (далі – Правила) для тих абітурієнтів, які вступають на навчання до аспірантури НаУКМА для здобуття ступеня доктора філософії (PhD) з відповідних спеціальностей, зазначених у *додатку 1* до Правил.

Фахове вступне випробування за спеціальністю 052 «Політологія» (освітня програма: «Політологія») має на меті з'ясування рівня теоретичних і прикладних знань, загальних і спеціальних компетентностей вступника. Предметним професійним полем для вступника є ключові категорії, знання і розуміння тенденцій світових, національних і локальних рівнів, результати навчання з базових політологічних курсів: історія політичних вчень, західні політичні теорії, порівняльна політологія, державна політика, політична система України, політичні партії та партійні системи, суспільно-політичні рухи, політична культура, міжнародні відносин та зовнішня політика; визначення готовності вступників до засвоєння програми підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів вищої кваліфікації, яка відповідає третьому (освітньо-науковому) рівню вищої освіти та восьмому кваліфікаційному рівню за Національною рамкою кваліфікацій.

Фахове вступне випробування за спеціальністю 052 «Політологія» (освітня програма: «Політологія») проводиться у формі **усного екзамену**, під час якого кожен вступник надає відповіді на три питання білету. Фахове вступне випробування проводиться у змішаному форматі і складається з двох частин: усний іспит в аудиторії або з паралельною онлайн-присутністю членів екзаменаційної комісії та/або вступника на платформі ZOOM зі ввімкненою камерою та акаунтом із зазначенням прізвища та імені, які відповідають офіційним документам; друга частина – співбесіда щодо поданої дослідницької пропозиції».

Кількість білетів – 30.

Тривалість опитування одного вступника до 30 хв.

Зразок завдання:

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»

Білет №1

1. Розкрийте зміст Концепту свободи. Охарактеризуйте відмінності позитивної та негативної свободи.
2. З'ясуйте особливості пропорційної виборчої системи, її переваги та недоліки для України.
3. Охарактеризуйте зовнішню та безпекову політику ЄС.

Голова фахової атестаційної комісії М. В. Чабанна

2. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ФАХУ

Історія політичних вчень, західні політичні теорії, політичні ідеології

1. Політичні теорії й вчення Стародавнього Сходу, Греції та Риму. Розподіл праці як основа існування держави в концепції Платона. Три стани в ідеальній державі Платона. «Правильні» та «неправильні» держави за Аристотелем. Демократія за Аристотелем та її різновиди.
2. Вчення Н. Макіавеллі та суть макіавеллізму.
3. Проблеми рівності і власності в «Утопії» Т. Мора.
4. Т. Гоббс і Дж. Локк про природний стан людства, природні закони та власність.
5. Поділ державної влади. Концепція Дж. Локка і принципи Ш. Л. де Монтеск'є.
6. Ж. Ж. Руссо про природний та громадянський стани.
7. Марксизм і постмарксизм.
8. Де Токвіль про головні тенденції в розвитку демократії.
9. Політичні концепції і політологічні школи ХХ століття.
10. Визначення ідеології. Класичні та гібридні ідеології, кейси їх втілення в державах світу.
11. Визначення та різновиди націоналізму. Ідеологія фашизму.
12. Сучасні альтернативи класичним ідеологіям. Мультикультуралізм.

Політика і держава, політична влада і демократія

1. Поняття держави, її функції. Плюралістична, елітарна та марксистська теорії держави.
2. Типологія держав. Форми державного устрою та форми державного правління.
3. Концепти сили та влади. Три виміри сили за Стівеном Люком. Три типи панування за М. Вебером.
4. Поняття та типи політичних режимів. Явище гібридних політичних режимів. Класифікації гібридних режимів.
5. Поняття та функції громадянського суспільства.
6. Концепт свободи. Позитивна та негативна свобода.
7. Концепт справедливості. Теорія справедливості Джона Ролза.
8. Елітизм і політичне лідерство. Типи політичних лідерів. Безсуб'єктність політики.

Порівняльна політологія.

Політичні інститути, політична система, державне управління

1. Політичні інститути та їх роль у структуровані політичної поведінки. Формальні та неформальні.
2. Взаємозв'язок правої та політичної системи. Концепт верховенства права.
3. Конституціоналізм та роль конституції в політичному процесі.
4. Поняття та структура політичної системи. Типи політичних систем сучасності.
5. Феномен колективної ідентичності та її роль у мобілізації суспільно-політичних рухів.
6. Типи партійних систем сучасності. Партійна система України: еволюція розвитку і перспективи.
7. Трансформація політичного режиму в Україні в період незалежності.
8. Атрибути і характеристики державної політики. Співвідношення політичної та адміністративної складових у державному управлінні.
9. Теорії державного урядування. Грехам Аллісон про моделі вироблення політики.
10. Концепт урядування. Елементи належного урядування громадами.

Політичні організації і партії, політичні мережі, виборчі системи, політична культура

1. Поняття політичної партії. Типи політичних партій.
2. Поняття та класифікації партійних систем.
3. Теорема Ерроу. Поняття та типи виборчих систем.
4. Виборча система в Україні. Особливості проведення виборів президента.
5. Особливості мажоритарної виборчої системи, її переваги та недоліки для України.
6. Особливості пропорційної виборчої системи, її переваги та недоліки для України.
7. Особливості змішаної виборчої системи, її переваги та недоліки для України.
8. Габріель Алмонд та Сідней Верба про політичну культуру та колективне ставлення до політики.
9. Політична культура і політична соціалізація.
10. Символізація політичного простору. Державні символи і суспільні міфи.

Міжнародна, зовнішня політика, міжнародна безпека, міжнародні організації

1. Концепти міжнародні відносини, міжнародна, світова політика, глобальна політика.
2. Держави та міжнародні системи в світовій історії. Становлення суверенної держави в Європі, виникнення суверенітету та риси сучасної держави.
3. Глобалізація системи суверенних держав. Nation-building. Антиглобалізм.
4. «Утопісти» та «прагматики»: відмінність між ліберальним та реалістичним узагальненням міжнародних відносин.
5. Методологічні підходи і наукові школи у вивченні світової політики.
6. Постмодернізм у вивченні сучасних міжнародних відносин.
7. Ганс Моргентау про зв'язок силової політики (power politics) та безпеки.
8. ООН та система колективної безпеки. Сучасні проблеми міжнародної безпеки в світі.
9. Зовнішня та безпекова політика ЄС.

10. Безпекові альянси та роль НАТО у формуванні безпекового порядку.
11. Безпека держави vs безпеки людини. Трансформація концепту безпеки та міжнародної практики.
12. Міжнародні конфлікти сучасності. Причини, зони, ескалація і сценарії розвитку в світі.
13. Концепт національного інтересу та поєднання міжнародного та внутрішніх рівнів в зовнішній політиці. Джозеф Най про «м'яку силу». Публічна дипломатія України.
14. Міжнародний економічний порядок. Глобалізація та регіоналізація після закінчення холодної війни.
15. Війна Росії проти України. Історичні витоки, етапи і суб'єкти.

3. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

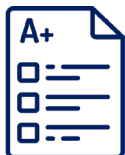
---

1. Аналіз державної політики в Україні: навчальна дисципліна, сфера професійної діяльності, галузь прикладних досліджень: Зб. документів і матеріалів / Національна академія держ. управління при Президентіві України. Центр дослідження адміністративної реформи / О.І. Кілієвич (уклад.), В.В. Тертичка (уклад.). К.: К.І.С., 2004. 210 с.
2. Аналіз правового регулювання механізмів місцевої демократії в Україні. Лациба М., Лукеря І. Огданська О. Український центр незалежних політичних досліджень. Київ, 2013.
3. Батлер-Боудон Т. 50 видатних творів. Політика. Київ: КМ-Букс, 2021. 544 с.
4. Вегеш М. Геополітика в постатях і термінах: підручник для студентів і аспірантів спеціальності «Політологія». Ужгород, «Гельветика», 2020. 786 с.
5. Габермас Ю. Громадянство і національна ідентичність // Умови громадянства: Зб. ст. / під ред. В. ван Спінбергена. К., 2005. С. 49-70.
6. Габермас Ю. Що таке деліберативна політика? // Габермас Ю. Залучення іншого. Студії з політичної теорії. Львів: Астролябія, 2006.
7. Гордійчук О. Політологія: навчальний посібник. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2023. 132 с. (є у безкоштовному доступі на Learn та електронній бібліотеці Державного університету «Житомирська політехніка»). <https://learn.ztu.edu.ua/course/view.php?id=5551>
8. Гордійчук О. Етнічні стереотипи: особливості формування та функціонування. Українська полоністика. Том 21 № 1 (2023), 73-82. <https://doi.org/10.35433/2220-4555.21.2023.phyl-1>
9. Гордійчук О. Онтологічні причини війни Росії в Україні. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки, 2 (94), 2023. С. 86-99. [https://doi.org/10.35433/PhilosophicalSciences.2\(94\).2023.86-99](https://doi.org/10.35433/PhilosophicalSciences.2(94).2023.86-99)

10. Гончарук-Чолач Т. Історія українських та зарубіжних політичних вчень. Київ: Ліра-К, 2020. 228 с.
11. Данн В. Н. Державна політика: основи аналізу. Одеса: АО БАХВА, 2005. 468 с.
12. Дем'янчук О. П. Державна політика і державне управління: політологічні аспекти. К.: Факт. 2008. 272 с.
13. Демократія. Антологія / упоряд. О. Проценко. К.: Смолоскип, 2005. XXVIII, 1108 с.
14. Кимлічка В. Лібералізм і права меншин. Харків: Центр освітніх ініціатив, 2001. 182 с.
15. Класики політичної думки (від Платона до Макса Вебера). К.: Тандем, 2002. 584 с.
16. Коваленко А.О. Політичний аналіз, прогнозування / А. О. Коваленко. К.: Наук. світ, 2002. 212 с.
17. Колбеч Г. К. Політика. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. 169 с.
18. Консерватизм. Антологія / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. К.: Смолоскип, 1998. – 820 с.
19. Корнхаузер В. Політика масового суспільства // Політологічні читання. 1992. № 1. С. 151-211.
20. Лібанова, Елла Марленівна. Оцінка якості життя в Україні на основі суб'єктивних показників добробуту [Текст]: монографія / Елла Лібанова, Олександр Осауленко, Людмила Черенько. Warsaw: RS Global, 2020. 360 с.
21. Лібералізм. Антологія / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. К.: Смолоскип, 2002. 1126 с.
22. Магда Є. Вплив соціальних мереж на політичне консультування в умовах гібридної агресії. *Evropsky politicky a pravni diskurz*. 2017. Vol. 4, Iss. 2. С. 130-135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2017_4_2_22
23. Макаренко С.А. Аналітика, експертиза, прогнозування. К., 2003. 217с.
24. Митко, Антоніна Миколаївна. Політична аналітика та прогнозування [Текст]: підручник / А. М. Митко; Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк: [б. в.], 2013. 227 с.
25. Місцеві ініціативи та залучення громадськості до здійснення місцевого самоврядування / Карий О. І., Панас Я. В. / Асоціація міст України. К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 176 с.
26. Нагорняк Т.Л. Брендинг територій як державна регіональна політики: монографія. Донецьк: Видавництво «Ноулідж», 2013. 370 с.
27. Парсонс В. Публічна політика: вступ до теорії й практики аналізу політики. К.: Вид. дім «КМ Академія», 2006. 549 с.
28. Політичне консультування як феномен масових комунікацій / А. В. Литвин та ін.; Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т ім. Ігоря Сікорського», Видавн.-поліграф. ін-т. Харків: Факт, 2017. 199 с.
29. Політологія: підручник / за ред. А. Колодій. К.: Ельга-Н ; Ніка Центр, 2000. 584 с.

30. Політологія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 540 с. https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1854/1/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F_29_10_2018.pdf
31. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / за ред. В. С. Бакирова, М. І. Сазонова. Харків: ХНУ, 2008. 576 с.
32. Посібник з аналізу державної політики [Текст]. A manager's guide to policy formulation & analysis: пер. з англ. / М. Пол Браун. Київ: Основи, 2000. 243 с.
33. Посібник з питань партисипативної демократії (демократії участі) на місцевому рівні. Під редакцією Толкованова В.В. Київ, Крамар, 2011, 199 с.
34. Рябов С. Г. Політологічна теорія держави. К.: Тандем, 1996. 240 с.
35. Серія книг «Децентралізація та врядування» / Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO»
36. Скиба В. Й., Горбатенко В. П., Туренко В. В. Вступ до політології. К.: Основи, 1996. 718 с.
37. Стратегічне прогнозування політичних ситуацій та процесів: монографія / за заг. ред. М. А. Лепський. Запоріжжя: [б. в.], 2012. 428 с.
38. Сучасні суспільно-політичні процеси у світі та Україні: монографія / [Т. Л. Нагорняк та ін.]; Дон. нац. ун-т ім. Василя Стуса. Вінниця: Твори, 2019. 228 с.
39. Телешун С. О. Політична аналітика в державному управлінні; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. К.: НАДУ, 2012. 227 с.
40. Шведа Ю. Теорія політичних партій і партійних систем. Львів: ЦПД, 2001.
41. Шергін С. О. Політологія міжнародних відносин. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 256 с.
42. Аналітичні центри України:
- 42.1. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва. <https://dif.org.ua/>
- 42.2. Центр Разумкова. <https://razumkov.org.ua/>
- 42.3. «Київський міжнародний інститут соціології» (КМІС). <https://www.kiis.com.ua/>
- 42.4. Центр аналізу та соціологічних досліджень (CISR) Міжнародного республіканського інституту (MPI) <https://www.iri.org.ua>
- 42.5. Українська призма. <http://prismua.org/>
- 42.6. Центр політичних студій та аналітики. [електронний ресурс] // Режим доступу: <http://cpsa.org.ua/>
- 42.7. Школа Політичної Аналітики НаУКМА <https://spa.ukma.edu.ua>
43. Garner, R. (2020). Introduction to Politics / Robert Garner, Peter Ferdinand, Stephanie Lawson (4th ed.). Oxford: Oxford University Press.
44. Rosen, M (1999). Political Thought / Michael Rosen (ed.), Jonathan Wolff (ed.). Oxford: Oxford University Press. 1999. 464 p.
45. Lukes, S. (2005). Power: A radical view (2nd ed.). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
46. Rawls, J. (1971). A theory of justice. Cambridge: Harvard University Press.
47. Allison, Graham (1971). Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis. Pearson P T R; Subsequent edition.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Результати вступного іспиту з фаху за спеціальністю 052 «Політологія» оцінюються за 200-бальною шкалою.

Оцінювання усних відповідей вступника на питання екзаменаційного білета за спеціальністю 052 «Політологія» здійснюється за такими критеріями:

Кількість балів за письмову екзаменаційну роботу	Критерії оцінювання
181 – 200	Вступник надав правильні та повні відповіді на всі 3 екзаменаційні питання, виявив глибоке розуміння їхньої суті та змісту, а також високий рівень теоретичних знань і практичних умінь з фахових дисциплін. Відповіді вступника засвідчують здатність до аналізу й інтерпретації засвоєного матеріалу, відмінне володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.
126 – 180	Вступник надав правильні та повні відповіді не менше ніж на 2 екзаменаційні питання або правильно, але недостатньо повно, відповів на всі 3 питання. Відповіді вступника засвідчують у цілому високий рівень засвоєння програмного матеріалу, здатність до його аналізу та інтерпретації, належне володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.
100 – 125	Вступник надав правильну та повну відповідь не менше ніж на одне екзаменаційне питання. Відповіді вступника засвідчують задовільний рівень засвоєння програмного матеріалу і здатності до його засвоєння та інтерпретації, а також достатнє володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.
0 – 99	Вступник не надав правильної та повної відповіді на жодне екзаменаційне питання. Відповіді вступника засвідчують незадовільний рівень засвоєння програмного матеріалу і здатності до його засвоєння та інтерпретації, недостатнє володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.

Вступник вважається таким, що склав фахове вступне випробування за спеціальністю 052 «Політологія» (освітня програма: «Політологія»), якщо його оцінка за усні відповіді на питання екзаменаційного білету становить 100 – 200 балів.

У випадку, якщо екзаменаційна оцінка є нижчою за 100 балів (0 – 99 балів), вступник вибуває з конкурсного відбору на спеціальність 052 «Політологія».

Голова фахової атестаційної комісії

М. В. Чабанна

Гарант ОНП Політологія

Т. Л. Нагорняк